कर्णदुर्य्योधनकृपैर्गुप्तं शान्तनवेन च। द्रोणेन च सपुत्रेण महेष्वासेन धीमता ।
हृष्टरोमा भयोद्विग्नः पार्थं वैराटिरब्रवीत्।
॥ उत्तर उवाच ॥ नोत्सहे कुरुभिर्य्योद्धुं रोमहर्षं हि पश्य मे। बहुप्रवीरमत्युग्रं देवैरपि दुरासदं। १२४०
प्रतियोद्धुं न शक्ष्यामि कुरुसैन्यमनन्तकं। नाशंसे भारतीं सेनां प्रवेष्टुं भीमकार्मुकां।
रथगोनाश्वकलिलां पत्तिध्वजसमाकुलां। दृष्ट्वैव हि परानाजौ मनः प्रव्यथतीव मे।
यत्र द्रोणश्च भीष्मश्च कृपः कर्णो विविंशतिः। अश्वत्थामा विकर्णश्च सोमदत्तश्च बाह्लिकः।
दुर्य्योधनस्तथा वीरो राजा च रथिनां वरः। द्युतिमन्तो महेष्वासाः सर्व्वे युद्धविशारदाः।
दृष्ट्वैव हि कुरूनेतान् व्यूढानीकान्प्रहारिणः। हृषितानि च रोमाणि कश्मलञ्चागतं मम। १२४५
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ अविजातो विजातस्य मौर्ख्याद्धूर्त्तस्य पश्यतः। परिदेवयते मन्दः सकाशे सव्यसाचिनः।
त्रिगर्त्तान्मे पिता यातः शून्ये सम्प्रणिधाय मां। सर्व्वां सेनामुपादाय न मे सन्तीह सैनिकाः।
सोऽहमेको बहून्बालः कृतास्त्रानकृतश्रमः। प्रतियोद्धुं न शक्ष्यामि निवर्त्तस्व बृहन्नले।
॥ बृहन्नलोवाच ॥ भयेन दीनरूपोऽसि द्विषतां हर्षवर्द्धनः। न च तावत् कृतं कर्म्म परैः किञ्चित् रणाजिरे।
स्वयमेव च मामात्थ वह मां कौरवान्प्रति। सोऽहं त्वां तत्र नेष्यामि यत्रैते बहुला ध्वजाः। १२५०
मध्यमामिषगृध्राणां कुरूणामाततायिनां। नेष्यामि त्वां महाबाहो पृथिव्यामपि युध्यतां।
तथा स्त्रीषु प्रतिश्रुत्य पौरुषं पुरुषेषु च। कत्थमानोऽभिनिर्याय किमर्थं न युयुत्ससे।
न चेद्विजित्य गास्तास्त्वं गृहान्वै प्रतियास्यसि। प्रहसिष्यन्ति वीरास्त्वां नरा नार्य्यश्च सङ्गताः।
अहमप्यत्र सैरिन्ध्र्या ख्यातः सारथ्यकर्म्मणि। न च शक्ष्याम्यनिर्ज्जित्य गाः प्रयातुं पुरं प्रति।
स्त्रीत्वेण चैव सैरिन्ध्र्यास्तव वाक्येन तेन च। कथं न युध्येयमहं कुरून् सर्व्वान् स्थिरो भव। १२५५
॥ उत्तर उवाच ॥ कामं हरन्तु मत्स्यानां भूयांसः कुरवो धनं। प्रहसन्तु च मां नार्य्यो नरा वाऽपि बृहन्नले।
सङ्ग्रामे न च कार्य्यं मे गावो गच्छन्तु चापि मे। शून्यं मे नगरञ्चापि पितुश्चैव बिभेम्यहं।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ इत्युक्त्वा प्राद्रवद्भीतो रथात् प्रस्कन्द्य कुण्डली। त्यक्त्वा मानं च दर्पञ्च विसृज्य सशरन्धनुः।
॥ बृहन्नलोवाच ॥ नैष शूरैः स्मृतो धर्म्मः क्षत्रियस्य पलायनं। श्रेयस्तु मरणं युद्धे न भीतस्य पलायनं।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ एवमुक्त्वा तु कौन्तेयः सोऽवप्लुत्य रथोत्तमात्। तमन्वधावद्धावन्तं राजपुत्रं धनञ्जयः। १२६०
दीर्घां वेणीं विधुन्वानः साधुशुक्ले च वाससी। विधूय वेणीं धावन्तमजानन्तोऽर्जुनं तदा।
सैनिकाः प्राहसन् केचित्तथारूपमवेक्ष्य तं। तं शीघ्रमभिधावन्तं सम्प्रेक्ष्य कुरवोऽब्रुवन्।
क एष वेशसंच्छन्नो भस्मन्येव हुताशनः। किञ्चिदस्य यथा पुंसः किञ्चिदस्य यथा स्त्रियः।
सारूप्यमर्ज्जुनस्येव क्लीवरूपं बिभर्त्ति च। तदेवैतच्छिरोग्रीवं तौ बाहू परिघोपमौ।
तदेवास्य विक्रान्तं नायमन्यो धनञ्जयात्। अमरेष्विव देवेन्द्रो मानुषेषु धनञ्जयः। १२६५
एकः कोऽस्मानुपायायादन्यो लोके धनञ्जयात्। एकः पुत्रो विराटस्य शून्ये सन्निहितः पुरे।
स एष किल निर्य्यातो बालभावान्न पौरुषात्। सत्येन नूनं च्छन्नं हि चरन्तं पार्थमर्ज्जुनं।